

SLOVENSKI NAROD

Zhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike. — Inzerati do 30 petih vrt & Din 2.-, do 100 vrt & Din 2.50, od 100 do 300 vrt & Din 3.-, večji inzerati pet vrt & Din 4.-. Popust po dogovoru, inzeratni davek posebej. — Slovenski Narod velja mesečno v Jugoslaviji Din 12.-, za inozemstvo Din 25.-. Rokopisi se ne vračajo.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO
LJUBLJANA, Knafljeva ulica št. 5
Telefon: 3122, 3123, 3124, 3125 in 3126

Podružnice: MARIBOR: Strossmayerjeva 3a. — NOVO MESTO: Ljubljanska c., telefon št. 26. — CELJE: celjsko uredništvo: Strossmayerjeva ulica 1, telefon št. 65, podružnica uprave: Kocenova ulica 2, telefon št. 190. — JESENICE: Ob kolodvoru 101. Račun pri poštne čerkovnem zavodu v Ljubljani št. 10.351.

Jugoslavija in Habsburžani

Povratak Habsburžanov na avstrijski prestol bi iz temeljev spremenil po ožai v Srednji Evropi in povzročil popolno preorientacijo

Beograd, 16. julija. r. O habsburškem vprašanju objavlja »Politika« uvodnik, v katerem pravi med drugim:

V Avstriji pripravljajo restavracijo habsburške dinastije in v ta namen večje in bezobzirno izkoriščajo vsako zmago in nepriliko, ki se pojavi v mednarodni političnem položaju. To je logično in povsem naravno. Habsburžani so živeli in vladali stoletja in izkoriščali nezgode in nesreče drugih. Samo po tej poti se morejo tudi vrniti k oblasti in se povzpeti na hrbet avstrijskega naroda, ki se jih je ob nekem svetlem zgodovinskem trenutku otrese. To je logika habsburške eksistence.

Kar se tiče naše države in ostalih nasledstvenih držav je njihovo stališče dovolj znano ne samo vladam, marveč celokupni evropski javnosti. Vsak korak, ki ga napravi Avstrija v smeri povratka Habsburžanov, je znak za nemir in skrb v teh državah. To se sicer ne izraža pri vseh na enak način, toda nesporno je, da je v najširših ljudskih slojih skupni občutek globoke averzije napram tej parasitski in fatalni dinastiji. In to v vseh nasledstvenih državah brez izjeme. Resnica je, da ti narodi ne morejo vselej in popolnoma vplivati na razvoj dogodkov tako, kakor bi hoteli, in celo ne tedaj, ko vedo, da se dogodki razvijajo v smeri, ki je nedvomno nepravilna in napačna, toda gotovo je, da tako pri nas, kakor pri vseh drugih narodih, ki so z velikimi žrtvami in naporji svojih generacij vrgli s sebe habsburški jarem, obstaja neomajen sklep, da se tega zla tudi v bodoče obranijo. Ti mladi narodi, ki so za vselaj pustili za seboj temno preteklost in njene fantome, gredo po poti, kakor je potrebno za njihov neizbežni dostojni razvoj. Senca Habsburžanov, ki se znova pojavlja na tej poti, jih ne bo preplašila, niti ustavila.

Za nas je jasno, da se je sedanja avstrijska vlada že zdavnaj identificirala z omini elementi in Avstriji, ki si žele habsburške restavracije. Ona to v svojih uradnih objavah sicer več ali manj srečno skriva za izbranimi formulami, ki pa nikogar več ne morejo prepričati. Tako je v poslednjem komunicirani avstrijske vlade, ki naj bi pomiril evropsko javnost ni v nikakoli zvezi z visoko politiko. Mi smo vedno misli, da se Habsburžani kot ena izmed največjih dinastij na svetu ne morejo zamisliti brez zveze z visoko politiko. Toda prav sedaj jih avstrijska vlada dela čim manjšo, da bi jih čimlaže vthotapila v Avstrijo.

Rekli smo že, da navaja avstrijska vlada kot svoj zadnji in osnovni argument, da je zakon o Habsburžanih avstrijsko notranje-politično vprašanje, ki se ostalega sveta ne tiče. Zares je avstrijska notranja zadeva, in nj se v ču gospodarske krize Habsburžanom poklanja milijonska imetja. Njena notranja zadeva je tudi, ali se naj dajejo dohodki od teh posestev, ki so si doslej v korist vojnim invalidom in v druge humane svrhe, mnogobrojnim članom habsburškega doma. Njihova notranja zadeva je, če hočejo poveljevat dinastijo, ki je spravila njihovo nekdanjo močno in veliko državo na sedanje stanje in socialni red. Notranje avstrijsko vprašanje je, ali naj se država uredi na fevdalno-klerikalni bazi, ali pa naj se poiščejo druga sodobna sredstva za odpravo sedanje gospodarske krize.

Toda ni njeno notranje politično vprašanje v sedanjem času gospodarske in politične krize ter zapletitve v Evropi, če budi fevdalne fantome in pripravlja restavracijo neke preživele dinastije, ki pomeni zlo in vznemirjenje za dober del Evrope. Ni njena notranja zadeva, če se — in to je delala vse od vojne do danes — stalno obrača na velike in mal sile ter mednarodne ustanove za finančno pomoč. Ni njena notranja zadeva, ko s takimi svojimi akti postavlja na kocko ne samo celo svojo neodvisnost, ki je zajamčena z mednarodnimi pogodbami.

Tako gledamo mi s polno pravico na najnovejši odločni korak avstrijske vlade, na poti, po kateri naj se v Avstrijo povrne stara in nam samo zaradi svojega zla znana dinastija. Tako gledajo na ta problem vsi narodi v Podunavju brez razlike. Z budno pozornostjo zasledujejo to igro, pripravljeni na vse ter prepuščajo polno odgovornost za vse, kar se danes v Avstriji dogaja, avstrijski vladi.

Nova damska godba

s petjem slovenskih narodnih pesmi gostuje vsak večer v

CAVARNI „LEON“.

Toda pustimo na strani namere in načrte avstrijske vlade in habsburške dinastije. Danes je vse bolj aktualno tole vprašanje:

Ali bo ono inozemstvo, ki, kakor kaže, ravnodušno ali celo blagohotno gleda na sejanje razdora v centralni Evropi, prav tako ravnodušno gledalo tudi na vse po-

sledice eventualne habsburške restavracije. To moramo vedeti toliko bolj, ker bi, to je gotovo, eventualna restavracija Habsburžanov izvajala na žalost nujno in neizogibno osnovno preorientacijo v splošni politiki srednje Evrope.

Kdo pa bo prevzel odgovornost za tak razvoj?

Mala antanta solidarna

Kategoričen demanti Titulesca o nesoglasjih med državami Male antante — Neuspele ntrige

Bukarešta, 16. julija. Zunanji minister Nikola Titulescu je odpotoval sredi ob 23. uri iz Sinaje v Bukarešto, odkoder namerava v Francijo na daljši odmor. Z njim potuje tudi državni podtajnik v ministrstvu za zunanje zadeve Savel Radulescu. Pred svojim odhodom iz Sinaje je zunanji minister Titulescu sprejel zastopnike tiska in jim dal naslednje izjave:

Odhajam iz države zadovoljen. Mednarodni položaj je morda še nejasen. Zato je pa tembolj jasno stališče Male antante in Balkanske zveze napram dogodkom, ki bi mogli nastopiti. Razgovori, ki so se vodili v Sinaji, so mi dali priložnost, da sem ugotovil popolno istovetnost stališč pri nas in pri naši zaveznici Jugoslaviji. Ker pa je bil g. dr. Beneš stalno informiran o vseh teh razgovorih in je izrazil glede njih istovetno mišljenje, smem trditi, da je enotnost akcije Male antante bolj popolna, nego kdajkoli prej.

Dejstvo, da je g. Maximos znova prevzel portfelj za zunanje zadeve v Grčiji, je najboljšje jamstvo, da se bodo sklepi Balkanske zveze, sprejeti na majski konferenci v Bukarešti, izvajali v duhu

najtesnejšega sodelovanja balkanskih držav.

Na vprašanje novinarjev, koliko je resnice na nekih tendencioznih vesteh, ki so se v poslednjih dneh pojavile v nekaterih tujih listih, je minister Titulescu poudaril:

Te vesti so sad propagande nasprotnikov našega narodnega edinstva. Sprememba v smernicah naše zunanje politike je nemogoča stvar! Kdor že samo govori o taki izpremembi, dokazuje, da ne razmišlja resno o problemih, za katere gre. Naša zunanja politika je izrazito nacionalna in teži v prvi vrsti za ohranitev naše teritorialne neodvisnosti. Mi ne vodimo zunanje politike, ki bi bila naperjena proti komurkoli. Rumunija si želi le prijateljstva z vsemi državami brez razlike in zato je pripravljena približati se vsem narodom, ki so pripravljeni s sredstvi, ki jih imajo na razpolago, pripomoči k ohranitvi naših meja in meja naših zaveznikov. Naše geslo je: Rumunija in mir nad vse! Zato morem trditi, da ne boste dočkali nikake spremembe sedanje zunanje politike, marveč le njen nadaljnji razvoj v vseh smereh.

Italija dobi mandat nad Abesinijo

Komp omisni predlog vesil — Če Abesinija nani ne bo pristala, bo dobila Italija svobodne roke za svojo vojaško akcijo

London, 16. julija. z. Dočim so listi večeraj še samo namigavali na kompromisni predlog, ki je bil sestavljen na podlagi posvetovanj med Londonom, Parizom in Zenevo, objavljajo danes sestavljene predloge že v konkretni formi. Italiji naj bi se ponudil mandat nad Abesinijo. Procedura, ki naj opraviči to postopanje, bi bila naslednja:

Italija naj bi na zasedanju sveta Društva narodov, ki se sestane 25. t. m., vložila pritožbo proti Abesiniji z očitki, da Abesinija ni zadržala suženjstva, da kljub obljubam še nima urejenih svojih meja in da ni sposobna za državno upravo. Zato bi smatral svet Društva narodov podelitev mandata Italiji za upra-

vičeno. Na ta način bi bilo ustrezno željam Italije, ne da bi se formalno kršila neodvisnost Abesinije. Če pa bi se Abesinija temu uprla, bo eden enostavno izključili iz Društva narodov. Društvo narodov potem z njo ne bo imelo več opravka in Italija bi dobila proste roke, da z vojaško akcijo uresniči svoje načrte.

Pariz, 16. julija. z. Italija je večeraj odredila mobilizacijo še dveh divizij in več letnikov specialnih čet, zlasti za letalstvo. V tukajšnjih krogih tolmačijo to postopanje Italije za dokaz, da je Mussolini odločen za vsako ceno izvesti svoje načrte v vzhodni Afriki in podjarmiti Abesinijo.

Amerika za Abesinijo

Ameriški čenci zbirajo dobrovoljce za abesinsko vojsko Amerika naj intervenira v korist Abesinije

Newyork, 16. julija. AA. Odbor za pomoč Abesiniji, ki se je pred kratkim ustanovil v Newyorku, je pričel zbirati podpise za vlogo, ki jo namerava izročiti predsedniku Zedinjenih držav Rooseveltu, da bi interveniral proti pripravljajoči se vojni Italije proti Abesiniji v interesu ohranitve Briand-Kelloggovega pakta. Odbor se nadeja, da bo v najkrajšem času zbral nekoliko milijonov podpisov za prošnjo. Z vsjo naglico pripravljajo propagandne letake, zbirajo poročila in nabirajo prostovoljce med ameriški čenci, ki se bodo priključili abesinski vojski. Vse delo se vrši pod geslom: Afrika Afričanom!

Nekako v nasprotju z običnimi simpatijami za Abesinijo, ki jo smatrajo za žrtev italijanske espanzije, je zanimiva izjava, ki jo je dala neka sorodnica abesinskega cesarja, ki študira v Newyorku glasbo. Izjavila je novinarjem, da se abesinski cesar pripravlja na vojno z Italijo že šest

let in da so na njegov ukaz v tajnih skladiščih nagromadili velike količine vojnega materiala. Ob vznožjih planin so izkopali globoke votline, ki bodo služile Abesincem kot zavetišča proti letalskim napadom. Tujci oficirji že leta instruirajo abesinske čete.

Japonska kontrola nad Mandžurijo

Tokio, 15. julija. AA. Agencija Rengo poroča, da so danes podpisali novo pogodbo med Japonsko in Mandžurijo. Po tej pogodbi bodo v Hsinkingu ustanovili japonsko-mandžursko gospodarsko komisijo z nalogo, da daje obvezna navodila o gospodarskih vprašanjih, ki se tičejo obeh držav. Komisija bo lahko stavila obema vladama nasveta.

Novi volilni zakon na sreskem sistemu?

Plenum Narodne skupščine bo o dvanajstih razpravljal po skrajšanem postopku — Kakšni bodo odbori za revizijo treh političnih zakonov

Beograd, 15. julija. pč. Razprave v finančnem odboru so se zavlekle in pred jutrišnjim dnevom ne bodo končane. Ker dvanajstine s finančnim zakonom od Narodne skupščine niso bile proglašene za nujne, bo postopati v smislu § 57. skupščinskega poslovnika, ki predpisuje, da mora biti poročilo skupščinskega odbora tiskano in da mora preiti pet dni, preden se otvori razprava v plenumu. Ker se navadno računa v ta rok dan tiskanja in dan sklicanja plenarne seje Narodne skupščine, se ta petdnevni rok običajno praktično reducira na tri dni. Ako bo torej finančni odbor jutri končal svoje delo, bi se strogo po predpisu plenum Narodne skupščine mogel sestati šele v soboto. V krogih večine se govori, da ni izključeno, da bo skupščina sklenila izvesti debato o takozvanem skrajšanem postopku v smislu § 64 skupščinskega poslovnika, kar bi omogočilo, da se skupščina skliče v sredo in po sprejetju skrajšanega postopka prične razprava v četrtok. V tej razpravi sme potem govoriti le po en zastopnik za vsako skupino za in proti. Na ta način bi se osiguralo, da bi dvanajstine bile sprejete v Narodni skupščini še ta teden, nakar bi takoj mogel o njih razpravljati senat.

Preden odide Narodna skupščina na poletne počitnice bo treba razčistiti še vprašanje posebnega odbora za proučevanje treh političnih zakonov, za katere zahteva vlada legislativno pooblastilo. Vlada stoji na stališču, da naj se za vse tri zakone izvoli eden odbor in se ventilira tudi vprašanje, da bi skupščinski in senatski odbor v skupnih sejah razpravljala o vladinih načrtih. Proti tej nameri se pojavljajo tehtni pomisleki, ker je vloga senata napram Narodni skupščini vloga posebne ustavne instance in se zaradi tega misli, da senat ne bi pristal na skupen odbor. Predlogi za spremembo političnih zakonov v vladi še niso izdelani. Šele po sprejetju dvanajstine se bo vlada posvetila tem vprašanjem in zatrjuje se, da bo srede avgusta svoje predloge izdelala in predložila parlamentarnim odborom.

Največje zanimanje vlada seveda za volilni zakon. Prištasi starega strankarskega življenja se ogrevajo za čisti sreski sistem. To je najboljšje sredstvo za atomiziranje vsake vsenarodne in vsedržavne skupnosti in vodi seveda k istim pogrebnim rezultatom, kakršni se očitajo sedaj voljnemu volilnemu zakonu.

Stare stranke na delu

Kljub prepovedi Ace Stanojevića in dr. Mačka tako radikalni kakor mačkoveci živahno nastopajo na shodih

Beograd, 15. julija. č. V razvoju strankarsko političnega življenja je opažati nekaj zanimivih pojavov. Navzlic formalni prepovedi predsednika Radikalnega glavnega odbora Ace Stanojevića, naj se zaenkrat ne vrši organiziranje bivših radikalov, nadaljuje dr. Leza Marković s svojo agitacijsko turnejo in ustanavlja povsod radikalne odbore. V staroradikalnem Glavnem odboru je izzvala ta akcija precejšnje nerazpoloženje in dr. Markoviću se očita, da si na lastno pest ustvarja pozicijo, ki mu je merodajni staroradikalski krogi ne nameravajo dati.

Tudi Mačkova formalna prepoved shodov HSS ni povsem zalegla. Prirejajo se shodi združene opozicije, katerih se pridno udeležujejo tudi Mačkovi ožji pristasi. Eden največjih takih shodov je bil v nedeljo v Banjaluki, katerega so se v glavnem udeležili srbski zemljoradniki, a tudi več tisoč Mačkovih pristavev. Glavni govornik je bil bivši londonski

poslanik Joca Jovanović, ki je med drugim izjavil, da ima Stojadinovićeva vlada kredit za izvršitev svobodomme revizije političnih zakonov.

neko delo s sedanjem Narodno skupščino. Opozicija bo še nekaj časa čakala, ali ne dolgo.

Na zboru združene opozicije v Vukovaru je dr. Kostić, bivši poslanec SDS, poskušal skonstruirati Mačkov državno-pravni program iz izjav dr. Mačka pred sodiščem za zaščito države 1. 1932. Dr. Maček je izjavil dr. Kostiću, da je za jugoslovensko državo na bazi ravnopravnosti in da hoče rešiti hrvatsko vprašanje v okviru te države.

V Novi Gradiški sta govorila Mačkov poslanec Špeha in bivši federalistični poslanec dr. Žanič. S shoda je bil poslan Mačku brzojav, v katerem 15.000 Hrvatov pozdravlja dr. Mačka ter postavlja vse svoje moči v njegovo službo. Podobna zborovanja so bila tudi v Bakru in Samoboru.

Slovenska opozicija za dr. Mačka?

Zagrebaški »Obzor« objavlja naslednjo, iz Ljubljane datirano vest:

Akcija opozicije v Sloveniji se razvija zelo lepo. V mnogih srezih so pristasi bivše Samostojne kmetijske stranke sklenili, da se pridružijo dr. Mačku. Vso akcijo vodi narodni poslanec Dobovišek, ki je bil izvoljen na Mačkovi listi. Za ta pokret se baje zanimajo nekateri mladi ljudje, ki doslej niso aktivno delovali v političnem življenju. Akcijo s simpatijami spremlja tudi nekatere zelo ugledne osebe iz gospodarskih krogov, ki se doslej niso hoteli opredeliti za nobeno slovensko politično stranko. Vodičji tega pokreta bodo

začeli avgusta izdati svoj tedenik, ki bo zagovarjal politiko dr. Mačka. Akcija bo dobila v najkrajšem času konkretne oblike.

Odgovornost za te informacije prepuščamo seveda »Obzoru«. Kotkor vemo, glavni vodičji bivših kmetijskih strank, da bi se bavili s takimi načrti, dejstvo pa je, da so se mnogi podeželjski pristasi dr. Marušića in Pučija že pri letošnjih majskih volitvah izneverili svojim vodičjem in njihovem programu ter v agitaciji nastopal za Mačkovo listo. Politika g. Marušića je že takrat doživela svoj prvi lom.

Zopet potres v Beludžistanu

London, 15. julija. AA. Agencija Reuter poroča, da je v severnem delu Beludžistana večeraj dopoldne nastal velik potres, ki je trajal 15 sekund. Potres je izzval zlasti v Quetti veliko paniko. Sedaj je to pokrajino še tretjič razdejal potres v teku enega meseca. Čeprav je bil večerajšnji potres eden najmočnejših, ni bilo človeških žrtev. Koncem maja je Quetto potres popolnoma razdejal in je tedaj našlo smrt 40.000 ljudi.

Drobiž z vseh strani

Smrt nizozemskega državnika Haag, 15. julija. AA. Tu je preminul bivši nizozemski ministrijski predsednik van der Linden. Pokopnik je doživel 89 let.

Predsedoval je nizozemski vladi v času svetovne vojne.

Novo francosko kolonialno ministrstvo Pariz, 15. julija. AA. »Jour« poroča, da bo v kratkem ustanovljeno novo ministrstvo za francoske kolonije v severni Afriki in Siriji.

Fuzija političnih strank v Rumuniji Bukarešta, 15. julija. AA. Listi poročajo o fuziji strank prof. Cuze in Jorge. Nova politična skupina se imenuje narodno nacionalna krščanska stranka.

Razkol v poljski kmečki stranki Varšava, 15. julija. AA. Tu se je vršil izredni kongres kmečke stranke, ki se ga je udeležilo 270 delegatov. Sklenili so, da stranka pri bodočih volitvah ne bo sodelovala. Nastal pa je zaradi tega spor in se je radikalna skupina odcepila od stranke.

Kupuj domače blago!

Tel. 21-24 ELITNI KINO MATICA Tel. 21-34

Danes ob 4. 7. in 9. uri.

HANS SOHNKE

v filmu

POT DO SRCA

GLOBOKO ENIZANE CENE

HLADNA DVORANA

Granate so opravile grobarjevo delo

„Streliki jarek bajonetov“, kjer je zasutih 110 francoskih vojakov

Ljubljana, 16. julija. Naš vodnik se vedno pripoveduje... V hramu nad grmado človeških kosti pripoveduje molče, pa ga vsi razumemo, ker govorimo naša srca en jezik. Samo njegove oči pomagajo sruči pripovedovati. Njegova povest je brez konca in kraja. Začenja se pri prvem zdrobljenem okostnjaku in gre preko vseh do zadnjega. Tristo dvajset tisoč jih je, pa jih bodo še navozili, ker jih manjka še dobra polovica. Morda jih pa ne bo več toliko, ker jih ne bodo našli, ker bodo že prej sami strotneli. Živi se boje mrtvih, ker jih čuvajo še žive granate, zarite med njihove trohneče kosti... A naš vodnik pripoveduje...

Tisoči in tisoči vojakov pokrivajo zemljo med Souville in Douaumontom, kakor da so jo razorali in razbili besji. To edinstveno bojišče na svetu mora človeka pretresti v dno duše. Deset mesecev so si stali tu milijoni ljudi nasproti, nikoli se niso videli, nobenega sovražstva ni bilo med njimi, nobenega prepričanja, nobene mrznje, pa so se vendar morali pobijati. Blizu osemdeset tisoč jih je padlo samo na teh livadah, ki bi jih človek skoraj lahko objel s rokami, tako se mu vidijo majhne. Vsa zemlja je preprežena s zvoji, kakor da bi bili izpremenjeni ljudje v krte, travniki in polja, kjer je prej zelenela trava in valovilo zlato žito klase, so se zdaj pod mrežo bodeče žice. In vse je požgano, vse puho in prazno, kanor se ozre. Zemlja nima dovolj sokov, da bi začela te globoke rane, preveč se je napila krvi, a mogla iztisniti iz sebe to prokletstvo.

Pet mesecev so prodirali Nemci korak za korakom od Fort Douaumont do Chapelle Sainte-Fine, pet mesecev so padali pod ostro koso koščene žene kakor zrelo žito pod srpom žanjice, francoske čete pod poveljstvom generala Mangina so jih pa poginile v kratkih urah nazaj tja, odkoder so bili začeli prodirati. In vsa kri je bila preliha zaman. Za pet mesecev je padlo tisoč in tisoč ljudi, a zemlja je dovolj velika, da bi se ljudem ne bilo treba boriti za njeno posest. Samo razdeliti jo je treba pravično ali pa odpraviti sploh delitev, pa ne bo treba zaradi nje nikomur več umirati pred naravno smrtjo.

Fort Douaumont je bil nekaj časa v nemških rokah. Francozi so ga pod poveljstvom generala Mangina 24. oktobra 1916 zopet iztrgali Nemcem. Maroški kolonijalni polk, isti ki je iztrgal Nemcem iz rok tučias Fleury, je dobil povelje, naj navalijo na Fort Douaumont. Povest našega vodnika je brez konca in kraja, a tu ni popolna. Maroški kolonijalni polk je povelje izpolnil. Afrika je izkrcavala za Evropo. Za kulturo je vredno preliti kri, za evropsko še posebej. In Afrika jo je preliha, da bi lahko odkupila z njo vso evropsko kulturo še za sto let naprej po najvišji ceni. A kaj bi z njo, ko se duši že v taji, kar je je drago kupila? Maroški kolonijalni polk je zavzel Fort Douaumont, potem pa ni bil več polk. Maroške čete so zopet roje sinove, da bodo s njihovo krvjo kupovale evropsko kulturo — pruder, da jim bodo lica bela, barvila, da jim bodo ustnice rdeče. Evropska kultura ima rada bela in rdeča usta. Maroški...

Smo se vedno na desnem bregu Meuse,

Zvočni kino Ideal

Danes ob 4. 7. in 9. uri

R. A. ROBERTS

v veselju filmu

Nedolžni

Jakob

Vlomilec zopet na delu

Ljubljana, 16. julija.

Varnostna oblast v Ljubljani, v glavnem žandarmerijska komanda, dobliva v zadnjih tednih vedno več prijav o drznih vlomih in tatvinah po deželi. Poročila orožnikov omenjajo, da se klatilo slasti po samotnih vaseh številni nevarni rokmavci, ki ogrožajo javno varnost. Največkrat taki zlikovci ne hodijo posamič, marveč po dva ali trije skupaj in vlamljajo zlasti v kmečke hiše, kjer ob času dela na polju navadno ni nikogar doma. Pobajati pa ne prihajajo v počevje samo kot drzni vlomilci in prijetelj tuje lastnine, marveč so zelo nevarni tudi kot požigalci. V večini primerov ne zažigajo nalašč, marveč iz nerodnosti in ne previdnosti. Prenočišče si poiščejo na strehi v skrajnih ali pod krovci, kjer se neredno pomeje pokanje rdečih petelin.

V petek se je priključil neznan potepuh srednjih let tudi v okolico Kotredže pri Zagorju. Oprezovalec je okrog hiše, ponoči okrog 2. pa v vlamil okno v gostilniško sobo Feliksa Uškarja. Spisal se je nato v tr-

a kri je tekla v potokih tudi na levo. Tja se pogledamo, tam je Mort Homme in na njem je Fromet Mauricev spomenik. Mimo njega ne greš, ne da bi te pretresla groza do kosti. V bližini pri Souvilleu je bruhnilo osem sopov v treh dneh iz žrela 45.000 granat. Smrt je kosila na obeh bregovih, da si je zaslužila spomenik na vrhu Mort-Homme.

V nemu grozi smo se še enkrat ozrli na prostrano njivo belih križev, a že je nas čakal nov strahoten pogled. Prišli smo do »Streliškega jarka bajonetov«. Tu stoji spomenik v jarku zasutim junakom 137. francoskega pehotnega polka. Milijon frankov je izročil francoski vladni sanj bogati Američan Georges Rand. Drugi dan je odpotoval z letalom iz Pariza v London, pa je med potjo letalo strmoglavilo na tla in Rand se je ubil. Ali je hotel prst usode pokazati, da so granate za vedno pregnale plemenitost iznad te proklete zemlje? Venec pravljic je spleta ljudska domišljija okrog tega strašnega jarka. Kako so bili vojski francoskega polka zasuti, da mole še zdaj iz zemlje samo zarjaveli bajoneti njihovih pušk, pa še to so granate večinoma skrivile? Naj govori očevidec, francoski poročnik Foucher:

Prvi bataljon 137. francoskega polka je krenil iz verdunske trdnjave na bojišče 9. junija 1916 in v noči od 10. na 11. junij je zamenjal 337. polk v streliških jarkih 13. junija zjutraj so začeli nemški topovi bruhati ogenj in jeklo na francoske utrdbе, ves dan in še pozno v noč je bobnela zemlja. Težke granate so rušile vse, kar so dosegle. Francoski vojski so čakali s nesajenimi bajoneti, kdaj bodo Nemci navali na nje. Puške so imele prislonežene kralje sebe, tako da so morali bajoneti iz streliškega jarka, sami so pa držali v pričakovanju nemškega napada pripravljene ročne granate v rokah, da bi ga odbili.

Težke granate so podale ves dan in še ponoči pred njimi in za njimi, da je postal streliški jarek vedno ožji. Po silnih eksplozijah je deževala prst s kamenjem na francoske vojske zdaj od spredaj, zdaj od zadaj, dokler jih ni zasula čez glavo.

Tako so ostali pokopani brez pogreba. Granate so same opravile grobarjevo delo. Skočiti iz jarka bi pomenilo skočiti v smrt. Smrt tu, smrt tam, povsod enako strašna, povsod mnogo prerano poklicana. Izbrali so si bližjo, da je prišla sama po nje, da jim ni bilo treba hiteji ji v naročje. 110 trpinov trohni tu. Ob premirju so jih našli zasute in nihče se ni dotaknil njihovega turobnega domovanja, dokler ni prišel Američan Rand, ki ga je pogled na to edinstveno grobnico tako pretresel, da je omogočil postaviti s puškami in ročnimi granatami vred živim pokopanim francoskim mučenikom veličasten spomenik.

Ozreš se na te zarjavele in skrivljene bajonete, pa vidiš v duhu ob njih čepeče človeške okostnjake. Misel je preslaba, da bi mogla dometi veličino in grozoto tega žrtvenika. Nanj položene žrtve same bi morale odkupiti vse zlo sveta. Ob bajonete bi se moralo skrhati vse orožje, da bi ne bila nikoli več prelita nobena kaplja človeške krvi. O človek, kdaj boš našel samega sebe? J.Z.

govino iz katere je odnesel nad 3000 Din gotovine, večjo zalogo blaga, nekaj perila in drugih predmetov. Primerno je se osekati tudi z jestvinami in pa s cigaretami. Oškodovani trgovci se v lom opolježe v zgodnjih jutranjih urah in ga takoj prijavijo. Orožniki so pričeli vlomilca nemudoma zasledovati, vendar jim je pobežnil. Poznan je samo njegov opis. Gre za okrog 45 letnega pohajkača male čokate postave. Kakor so ugotovili orožniki, je neznanec govoril štajersko narečje.

Velik vlom je bil izvršen te dni tudi v Desnjaku. Neznani vlomilec je vdrl v etanovanje poestnika Franca Ferluga, ter mu odnesel zlato žepno uro, ki ima vzravnani napis »Frank Ferluga«, dalje zlat prestan z briljanti, 3 zlate prestane z opali, 1 zlat prestan z belimi kamni, 2 zlata poročna prestana, 1 zlato žensko zapestnico, več parov zlatih uhano, več zlatih igel, 3 srebrne dolarje, ter več švicarskih in francoskih frankov. Skupna škoda, ki jo je prizadel neznani vlomilec, znaša okrog 10.000 Din.

Žrtev tihotap tv

Ljubljana, 16. julija.

Davi malo pred 5. je umrl v splošni bolnici na posledičnih strela v trebuh 27 letni sin poestnika iz Dan pri Starem trgu, Anton Krajec. Mladenič je postal žrtev tihotapske strasti.

V petek so se odpravili neki fantje iz Loške doline skozi gozdove po tihotapskih poteh v Italijo. S seboj so imeli 6 konj, ki so jih nameravali pretihotapiti čez mejo. Dospel so že pod Snežni konj mimo Belih voda in so bili že na italijanskem ozemlju, ko jih je zalotila

italijanska straža. Italijanski stražniki so opazili najprej konje in so odšli nazaj v svoj stroj. Strah se ne razširilo po gozdu, dočim so jo tihotapci ubrali namaj proti neki maji. Tasa pa so jih zalotili na granatni, ki so postavili bašče, naj se ustavijo. Fantje, med katerimi je bil tudi Anton Krajec, pa postava niso sledili in so bežali dalje.

Granatniki so streljali na takoj po sebi se je središči Anton Krajec, midet v trebuh. Rana je bila poškodovana v Lež, kjer mu je nudil prvo pomoč zdravnik dr. Majeti. Zjutraj so Krajca odpeljali v Ljubljano, kjer pa je danes poškodovan podlegel.

Društvena banka

Ljubljana, 16. julija.

V »Slovenskem Narodu« je bil dne 11. t. m. pod gornjim naslovom objavljen nasvet za oblikanje plačevanja kulturne davka. Ta nasvet se mi zdi tako prebiten in deloma tudi tako laško izvedljiv, da bi bilo res škoda, če bi se do tega šele brez diskusije izgovarjali, kakor je še pri nas navada.

Ker sem sam izkušni brivnosti društvenega blagajnika, potrdim vse, kar pove pisec o kriznih in težavah te funkcije. In menda ga tudi ni pri nas društvenega blagajnika, ki ne bi imel enaki izkušnji. Zato je pri naših kulturnih društvih predsedniških kandidatur v izobilju, za blagajnika pa skoraj zmeraj velik kriz. Pri uresnitvi njegove ideje bi strah pred blagajniško funkcijo odpadel, ker bi bil blagajnik res upravičeni društvenega denarja, ne pa samo nesrečen inkasant, ki mora požreti toliko bridkih zaradi nemarnosti članov. Mislim

torej, da bi bila predvsem naša društvena blagajnika, da se na stvar navadimo. Hvala si dovolj priporočam glavo blagajnika.

Kar g. pisec sam pravi, da ima ni poglavitno, tistim, da bi bil bolj primeren naslov »Društvena blagajna« ali kaj podobnega, našaj banka to prav gotovo ne bi bila. Banka je takšno ustanova, ki teče voliti in tudi država ne bi bila zadovoljna, da bi bilo s njimi denarjem izplačevali. Še pa bi imeli denar na toliko denarja inkasanta, da bi mogla na obratih kaj prida ustvariti. Torej je treba misliti na drugo pot.

Najbolj pametna bi bila oblika davka, ki bi bil pristojna društva in člani. Kar je pa bistvo davka, da oblika davka bi imela v sestavi, ki bi bila sprejemljiva na vstopnice, v izobilju vsaj skromno eksistenco zagotovila, ter bi zato najlažje izvedljivi nekaj časa in truda za narodo blagor. Splošno splošno znane poštvalnosti vstopnic bi se tudi gotovo našlo dovolj ljudi za to delo, saj bi tako vstopnici najlažje zavrnili očitke, da brez potrebe odjedajo drugim delo in zaslužek.

Seveda pa ne moremo od njih zahtevati, da nosijo stroške za pisarno, tiskovino, porto itd., ker bi bilo teh stroškov precej. Mislim pa, da bi vsako društvo rado izplačevalo deset odstotkov za inkasno. S temi odstotki bi zadržala pač lahko krila stroške ter primerno odkodovala inkasanta. Če bi konec leta še kaj ostalo, pa nemara tudi nihče ne bi ugovarjal, če bi tudi funkcionarji dobili kak stotak. Torej, poštvalni in za blagor naroda vneti ljudje, na plan!

P. K.

Nad 2000 delavcev stavka

Komunike vodstva KID o vzrokih stavke na Javorniku Jesenicah in Blejski Dobavi

Jesenice, 17. julija.

Pogajanja med stavkajočimi in predstavniki KID, ki so se vršila včeraj vse dopoldne in pa popoldne, niso privedla do ugodnega zaključka, zaradi česar so včeraj stopili v stavko tudi delavci, zaposleni v obratih KID na Jesenicah in in na Blejski Dobravi. Stavka zdaj nad 2000 delavcev. Vodstvo KID je izdalo danes sledeči komunikate:

»Delavstvo naših železarskih obratov na Jesenicah in na Javorniku je stopilo v stavko. Stavka je izbruhnila 12. t. m. na Javorniku ob 6. zjutraj brez vsake napovedi. Zahteve stavkajočih, ki so bile sporene ravnanstvu šele popoldne, se opirajo deloma na nesoglasja v tolačenju kolektivne pogodbe, deloma zasledujejo poživljanje sedanjih pogodbenih mezd. Pogajanja s stavkajočimi niso dovela do uspeha, čeprav je podjetje bilo pripravljeno urediti vsa sporna vprašanja iz kolektivne pogodbe potom kompromisa, potom razsodišča ali pa potom rednega sodišča in proučiti vse predloge zaradi povišanja posameznih zaslužkov, toda šele po obnovitvi rednega obratovanja. Ko so se pogajanja še vršila, so se priključili stavki dne 15. t. m. tudi jeseniški obrati.

Sirijo se glasovi, da je stavkovno gibanje nastalo zaradi tega, ker je podjetje hotelo znižati pogodbeno mezdo. Te vesti so neresnične. Podjetje mezd ni znižalo in tudi ni imelo tega namena. Mezde, ki se pri nas plačujejo, so razmeroma visoke, mor-

da najvišje v industriji Jugoslavije. Vistna zaslužka se v zadnjih letih ni zmanjšala, marveč povečala. Povprečni delavski zaslužek na 8 ur dela je znašal v naših železarskih obratih n. pr. meseca junija 1932 Din 58.—, meseca junija 1935 pa Din 61.—, pri čemer so vštete tudi ženske in pa mladotni delavci. Strokovni delavci v posameznih oddelkih enako zaslužijo po 60 do 100 Din na delaven dan.

Kdor pozna gospodarske in socialne razmere sedanjega časa bo moral priznati, da te meze niso slabe in da ne morejo biti pravi vzrok za stavko, ki onemogoča delo našemu podjetju, ki je v vsaj državi največ stori proti brezposelnosti in proti znižanju zaslužkov, ki je v zadnjih petih letih investiralo preko 100.000.000, da omogoči nadaljevanje dela in proizvodnje novih izdelkov in ki je — poleg rudarskih — menda edino industrijsko podjetje v državi, pri katerem je delavstvo deležno tudi starostnega zavarovanja.

Podjetje ve, da je večina njegovega delavstva delavljiva in da je razmeroma manjša skupina dobro organiziranih hujšakov po znanih metodah dovela večino v sedanji položaj, ki postane za podjetje in za delavstvo prav lahko usodopolno.

Podjetje apelira na vso objektivno javnost, naj se ne da varati po lažnih vesteh in naj ohrani tako podjetju kakor onemu delavstvu, ki je delavljivo, vse svoje simpatije in mu nudi s tem svojo moralno pomoč.

Zanimivosti živalskega vrta v Skoplju

Skromen je živalski vrt v Skoplju, ni tak kakor splitski na Marjanu ali celo zagrebški v Maksimiru (niti ne tak, kakor bi bil ljubljanski, — če bi bil). Ampak Skopje ga ima, kulturna Ljubljana in metropola Beograd jih nimata. V vsjojem pogledu je živalski vrt za mestno mladino res da precej potreben. Ampak nekdo mi je dejal takole: V Ljubljani je bilo preveč idej, gospodarjev in pameti; v Skoplju pa je eden začel in stvar izvedel. V Skoplju ni bilo nobenega društva, pač pa dobra volja.

Kustos naravoslovnega oddelka šolskega muzeja dr. Stanko Karaman je z majhno podporo mestne občine začel l. 1927. ustvarjati vrt in danes je na njega lahko ponosen. V njem je zastopan večji del ptic in sesalcev Južne Srbije, a poleg njih je tudi nekaj eksotičnih živali, bolj zaradi pestrosti in privlačnosti za narod, kakor opic, papig, dva mlada leva in dve kamerunske koze. Od južnosrbških vrst so:

Medved (ursus arctos), ujet l. 1932. pri Peči v zetski banovini. Medvedov je še nekaj v gozdovih okoli Sarplanine, Koraba, Bistre, Jablanice, Jakupice, Peristra, Kajmakčalana. Cenijo jih na okoli 200 v vsej vardarski banovini. Letno jih pade ali jih vjamejo mlade okoli 10, največ pod Korabom in v Sari. Čas bi bil, da se prepove lov nanje.

Velik (canis lupus). Lahko bi se napolnile s njimi vse kletke, ako bi jih hoteli kupovati, odnosno sploh sprejemati. Zda jih je na vrtu sedem. Skrajni čas bi bil, da se prične sistematično zatiranje volkov, ker bo sicer popolnoma nemogoča vojska srtiadi v južnosrbških gozdovih.

Vidra (lutra lutra). Vsako leto dobi vrt po kako mladice, ki pa ne obstane, ker ni za njo primerne ribnike. Vider je še vedno nekaj ob jezerih — posebno ob Dojranem in Ohridskem in ob rekah, a so že redke.

Sakal (canis aureus). Precej jih je v okolici Dojrankega jezera in Djevdjelije in doli proti Solunu. V zgornjem delu Povardarja jih ni.

Ris (lynx), mladice, ujet l. 1934. v Sarplanini pri Gostivarju. Zelo redek. Nekaj jih je še v gozdovih Sare in Koraba. Eden je bil ustreljen meseca aprila lanskega leta (1934) v Bukovniku nad Kačanikom kljub temu da je lov na rise v Južni Srbiji prepovedan. Sicer se pa tudi pri krmarijih

najde kakšna koža risa, kupljena od arnautskih lovcov.

Divji prešit (sus scrofa). Dva mladica.

Teh je dovolj v vseh večjih šumih.

Srna (capreolus). Dva srnjaka in dve srni. Če bi ne bilo volkov, ovčarskih psov in lovskih tatov, bi bilo lahko mnogo srnjadi v gozdovih Južne Srbije. Sicer pa srne kljub temu niso redke.

Rjavi jastreb (degypus monadurus). Ta mrhojdec je splošen v vardarski banovini. Gnezdi v skalovju. Nekaj gnezdišč je v soški reke Treske 17 km od Skoplja in v Šupljem karnu pri Kačaniku.

Plešec (gypus fulvus), je splošen in gnezdi kakor rjavi jastreb. Često se zgodi, da ujamejo pastirji kakšnega plešca, ki se preveč nasiten od mrhovine ne more takoj vzdigniti.

Planinski erel (aquila chrysaetos). Je bolj redek. Nekaj jih je v visokem gorovju vardarske banovine.

Čarski erel (aquila heliaca). Ni redkost. Junija l. 1925. sem vzel iz gnezda dva na pol odrasla mladica na reki Lokavici v bližini Štipa.

Uharica (bubo ignavus). Teh je še precej na jugu.

Navedel sem nekaj glavnih zastopnikov južnosrbške faune v živalskem vrtu. Vrt ima tudi dva prav lepa ribnika, kjer so udomačene divje rade, divje gosli, škorklje, med njimi tudi črna (cinclia nigra), poplajci, čaplje in druga vodna in močvirna perjad.

V kletkah so še jазbec, dihur, lisica, kuna, od ujeti sove, kanje kruglji, skobee, postolke, sokoli (falco peregrinus), krokar, vrane, kavke, med njimi ena bela, jerebice, fazani in ostala ptičja drobnjad, nekaj kač, martinčkov, z eno besedo: pestrosti dovolj.

Vstopnina je nizka. Zato je vedno dovolj obiskovalcev, zlasti ob nedeljah popoldne. V vrtu se vedno popravlja in prizdava, vrt se vedno bolj izpopolnjuje in Skopje je lahko ponosno nanj. Vrt podpira z denarnimi sredstvi tudi škopska mestna občina. Tako Skopje, a naša Ljubljana? Anton Kappus

Ai si že član Vdnikove družbe

Beleznica

KOLEDAK

Danes: Turek, 16. julija, katoličan!

Karmel M. B. Bogdan.

DANAŠNJE PRIREDITVE

Kino Matica: Pot do srca

Kino Ideal: Nedolžni Jakob

Kino Dvor: Erotikon

Kino Šiška: Uspavanka

Zvočni kino Dvor

Telefon 2780

Danes ob 4. 7. in 9. uri

ITA RINA

v filmu

EROTIKON

Praznik litiških strelcev

Sobota in nedelja sta bili posvečeni propagandi strelskega pokreta v Zasavju. V soboto ob 17 se je zbral ob strelišču v Ravbar-grabnu ves odbor Strelske družine s sreskim načelnikom g. Podbojem na čelu, ki je zastopal pokrovitelja prireditve bana dr. Dinka Puca. K blagoslovu strelišča je prišlo mnogo Litižanov in okoličanov. Goste je pozdravil predsednik Strelske družine g. Jože Brezan, nakar je imel lep govor tudi šmarški dekan g. Anton Gornik.

Strelske tekme so se vršile vso soboto in nedeljo. Udeležilo se jih je tudi mnogo zunanjih članov, z večjim številom članstva pa so bile zastopane strelske družine iz Zagorja, St. Vid pri Stični in iz Domžal. Otvoritev nedeljske slavnosti se je pričela po prihodih popoldanskega vlaka. Zeleničarska godba »Sloga« iz Trbovelj je priredila pred prihodom ljubljanskega vlaka ob 14.30 obhod po Litiži, nakar je krenila povorka na strelišče. Tamkaj je sledil koncertu spored, potem pa je nagovoril zbrane zopet predsednik Strelske družine g. Brezan, ki je tolažil pomen Strelske družine. Sreski načelnik g. Podboj je čestital domači družini in oddal v imenu pokrovitelja častni strel, nakar je proglasil strelišče za otvorenjano. Prva prireditev naše Strelske družine je dokazala, kako veliko zanimanje je med zasavskimi prebivalstvom za ta lepi vzgojni in narodni sport.

Pogumen fant

Jenovec Baurdinova iz Lile se je že trinajst let star. Vseh njenih 13 soročencev je doletela tragična smrt. Prvi soročenec je bil francoski častnik, ki je bil v začetku vojne ranjen na bojišču in je v bolnici umrl. Baurdinova je postala po njegovi smrti bolnišnica stročica. V bolnici se je seznanila s mladim letalskim častnikom in se sročila z njim. Toda tudi njen drugi soročenec je na bojišču kmalu padel. Potem se je izbrala po vrsti še deset ženinov, toda vsi so umrli tragično smrti, predno je prišlo do poroke. Tretji ženin je postal širer avtomobilske nesreče, četrtega, šestega in devetega je pobrala zahrbtna bolezen, peti in sedmi sta se smrtno ponesrečila. Deseti je bil zdravnik, nastopil se je v svojem poklicu in je kmalu umrl. Osmi soročenec se je končal življenja zaradi nepričakovane izgube premoženja, ki mu ga je poročna gospodarska kriza.

Zdaj je nastopil trinajsti soročenec, ki se prav nič ne boji tragične smrti svojih prednikov, niti tje usode. V svojo izvoljenko je tako zaljubljen, da se boče strogo varovati, da bi se ne zadela nereda ali da bi se ne nakopal težke bolezni. Vprašanje je pa seveda, če se mu bo posrečilo premagati usodo, ki tako kruto preganja Jenovec Baurdinova.

Dvojne bilance Našičke

Ostjok, 15. julija. Danes se je nadaljevala razprava zaradi našičke afere. Kot prica je bil zaslišan Zvonimir Jendrašić, uradnik v knjigovodstvu Našičke d.d. Priznal je, da so sestavljali vsako leto po dve bilanci, eno za ilane upravnega odbora, ki se upnejo v tujni, predvsem v Ženevi in Parizu, drugo pa za običajno vporabo. Na vprašanje predsednika, ali je tako postopanje moglo škodovati državi, je odgovoril, da ne ve, ker ne pozna diferenc posameznih postavk v obeh bilanci.

Nato je bil zaslišan knjigovodstveni strokovnjak Ljubomir Glavan, ki je izjavil, da je bilo vključevanje posameznih postavk pri Našički, d. d. nepravilno, da pa s tem ni bilo oškodovano imetje podjetja.

Razpis volitev na Poljskem

Varsava, 15. julija. A.A. Uradniki list objavijo odlok predsednika republike, s katerim razpisuje nove volitve. Volitve v sejm bodo 12. septembra, volitve v senat 16. septembra. Obenem je razpuščen državni zbor Šleske.

Zborovanje osrednjega vodstva trgovskih združenj

Beograd, 15. julija p. V prostorih trgovske zbornice se je pričela danes konferenca osrednjega vodstva trgovskih združenj. Razpravljajo o davčnih določbah novega finančnega zakona. Svoje zahteve bodo formulirali v resoluciji, ki jo bodo izročili finančnemu ministru in vsem članom finančnega odbora.

Ludvik Wolff:

48

BOGINJA DOBROTE

ROMAN

Njene oči so zle hrepeneče v siv je-senski dan.

— Zdaj se odpeljem v atelje. Ali se bova danes še videla Ingelena? Morda zvečer. Ali bi ne mogla skupno večerjati.

— Važen razgovor imam.

— Ne pustite me na cedilu.

— Nikoli vas ne pustim na cedilu, gospod Harland.

Avto je vozil po proletarskih ulicah berlinskega vzhoda. Harland je zopet videl umazane hišice blede otroke, zganjane, postavna dekleta, mimo vozeče pogrebne vozove in moral se je spomniti na Kolodvorsko ulico v Curihu, na je-klene tresore draguljarja Trettenbacha in na Ingelene solze. Človek ima dolgo-ve. Človek ima dolgo, razjedajočo srce.

Pred seboj je zagledal palačo »Asto-rias«. Harland je hitel čez šumeče dvo-rišče gori v atelje in vstopil v svojo sobo. Tla so se tresla od brnenja stro-jev. Parne sirene so radostno tulile. Živ-ljenje je krasno je pomislil Harland in pogledal na uro, idočo tri sto dni, ki je požasi tiktakala. Toda kaj je hotel tu? Sedel je k pisalni mizi in dihnil glo-boko, kakor človek, ki je prehitro stopal po stopnicah. Razmišljal je:

— Georg. Hotel je govoriti s svojim sinom Georgom. Gotovo je tu, če igra Gemma Raya.

Harland je stopil na ozek hodnik, vo-deč v atelje. Režiser Wollanke je koman-doval. Hugo Bassist je stal za njim in zdaj pa zdaj je skomignil z rameni. Ope-rater je begal nemirno in nervozno sem ter tja pripravljen vsak čas zaplesati jazebečji ples okrog aparata. Gemma je ležala na divanu in se brezbržno sme-hljala mladem Harlandu, ki je stal na-slonjen na glasovir in požiral z očmi to bi-lo napudrano žensko.

Harland je obstal za kuliso in naen-krat se mu je zavrtelo v glavi, izgubil je tla pod nogami. Čas se je zasukal okrog-nega liki kolo. Ali je bil pahnjn proč? Ali je kje kraj ki se imenuje Sils Ma-ria? Ali poganja v Pizi poševno kvišku stop?

Kaj, če bi skočil gori in se malo porogal tej bujardni krogi? Pozneje, zdaj ni ča-sa za to. Najprej moram napraviti red. In Ingelena čaka.

Hardenbergova cesta. Že od daleč je klical napis: »Založništvo Endymion.« Harland je skočil iz avtomobila.

— Zdaj je gospod Harland zopet zdrav, — je dejal šofer smeje.

Harland je hitel po stopnicah, pokritih s preprogo. Dečko mu je prihitel naproti in ga spoštljivo pozdravil. Telefoni so peli, pisalni stroji ropotali, delalo se je pridno. Delalo se je za Harlanda.

Za Harlanda? Zamišljeno je vstopil Harland v pisarno. Görtzove še ni bilo. Naročil je slugi, naj damo, ki je njegova nova tajnica, takoj privede, čim pride.

Potem je odšel Harland k doktorju Büntellu. Hotel je govoriti z njim, pa ni videl o čem. Zlatovez se je razveselil in ponosno je pokazal gospodarju zvezke razkošne izdaje del Jeana Paula, krasne knjige, ročno vezane v zeleno usnje.

Harland je vzel knjigo in jo pozorno ovedoval. — Pollack ni mogel dobaviti telečje pergamenta, — je poročal dok-tor Büntell, — zato sem porabil zeleni maroquin. Sicer je pa tudi ta vezava zelo lepa.

— Krasna je. Koliko stane taka knjiga?

— Če dovolimo 35% sortimentnega rebata, sem kalkuliral na osemdeset mark.

— Osemdeset mark! — je ponovil Harland mirno, toda v naslednjem tre-nutku je bruhnil iz njega srd, ki ga doktor Büntell ni razumel.

Harland je napol vse sile, da je iztr-gal knjigo iz platnice in jo potepal z ma-roquinovo kožo vred. Doktor Büntell je stal, kakor da ga je zadela strela iz jasnega. Solze so mu stihle v oči.

— Z vami ne bom več delal, — je kričal Harland. — Z vami ne bom več delal, jaz že ne! Ste razumeli?

— Kaj se je pa zgodilo? je zajecjal nič hudega sluteči Büntell.

— Kdo pa more zdaj v Nemčiji kupiti knjigo za osemdeset mark? Ali bolj re-čeno, kdo ima pravico do tega? Smo si-romašna dežela, povsem obubožana de-žela!

— Vsa izdaja je šla že v subskrip-ciji, — gospod Harland.

— Veržniki! Brezvestneži, ki so obo-gateli med revolucijo. Take knjige lahko kupujejo ljudje, ki zadržujejo davke. Za veržnike ne bom več delal. — Sunil je v zeleno maroquinovo kožo, da je od-letela k vratom. Doktor Büntell se je pla-ho približal knjigi in jo pobral. — Tiskati moramo ceneke knjige. Ste raz-umeli? Knjige za malega človeka.

— Mali ljudje ne kupujejo knjig, gos-pod Harland. Mali ljudje hodijo v kino.

— Lež! Mali ljudje bi radi čitali knji-ga, pa jih ne morejo kupiti.

Doktor Büntell je bisal z rokavom maroquinovo kožo.

— Izdajati morate knjige, ki jih ra-zume človek brez izobrazbe, ne pa knjige za estete, sladokusce in profesorje lite-rature.

— Kakšne knjige pa naj bodo to? — je vprašal doktor Büntell.

— To morate sami veleti, to je vaš poklic. Za to dobivate plačo. Zahtevam od vas knjige, ki jih razumem tudi jaz, gos-pod založnik, ceneke knjige, ki jih ra-zumejo vsi Harlandi.

Sluga je privedel v sobo gospodično Görtzovo, ki je pla-ho obstala pri vratih. Harland se je takoj pomiril. Ves srečen se je nasmehnil in pozdravil Ingelena. Potem jo je predstavil doktorju Büntellu, ki se ji je hladno poklonil.

— Če je tako, bo pa moje delovanje v založništvu »Endymion« odveč, gospod Harland?

— Kaj naj odidem? — je vprašala Ingelena?

— Ne, kar ostanite, gospodična Görtzova. Povejte mi odkrito: Ali imamo zdaj pravico pošiljati na trg drage, v usnje vezane knjige, dočim mnogi naši bratje niti čevljev ne morejo dati popraviti? Ali imamo to pravico?

— Pod gotovimi pogoji gotovo, — je odgovorila Ingelena previdno.

Doktor Büntell je v znak priznanja priklimal.

— Izdajati bomo dostojne in ceneke knjige za neizobražene male ljudi, za Harlande.

Gospodična Görtzova se je obrnila na užaljenega upravitelja založništva »En-dymion« in dejala: »Proč«.

— Izdajajte torej Harlandove knjige, gospod doktor.

Harland je stopil k vratom. — Do jutri popoldne pričakujem vaše predloge, gospod doktor.

Ingelena je prijazno pozdravila za slovo moža ki je držal v naročju v ma-roquinovo kožo vezeno knjigo kakor ran-jeno dete in odšla je iz sobe.

— Ne jezite se, — je prosil Harland boječe, ko sta ostala sama v njegovi pi-sarni.

— Zakaj bi se jezila?

Morala se je obvladati, da ni zapla-kala.

CITAJTE
ŽIVLJENJE IN SVETGrozna tragedija
na najlepši gori sveta 14. julija 1865.

Najlepša gora sveta je Matterhorn, ki pravi ženevski pesnik Rudolf Töpfer o njem, da je mogočen, blesteč kristal, dvigajoč se v najgloblje globoke neba. Itali-janski geolog Felice Giordano piše o njem kot o hudičevi gori. Češki general Pečir-ka ga je primerjal s kljunom proti nebu obrnjenega pravilnega orla, ki trga za-store oblakov, plazečih se po njegovih bo-kih.

Matterhorn je bil od nekdaj hrepeneje in cilj plezalcev vsega sveta. Človeka ne vabi samo po svoji lepoti, temveč tudi po nevarnosti, ki se kaže najzgovorneje na pokopališču v Zermattu. Dolgo je kljuboval človeškemu pogumu, dolgo je branil svoj vrh, kamor še ni bila stopila človeška noga, dolgo se je zaviral v kopreno nedosegljivosti. Stari prebivalci bližnjih krajev so verovali, da kraljujejo na Mat-

terhornu skrivnostna božanstvena bitja, stražarja gore skrbno pred drznimi plezalci, ki jih kruto kaznujejo za prizadevanje doseči njen vrh. V nedeljo je pa minilo 70 let, odkar je človeška noga prvič stopila na vrh Matterhorna. 14. julija 1865 je važen mejnik v razvoju plezalarstva, čeprav je ob-enc dan eden najgroznejših planinskih tragedij. Junak tega znamenitega dogo-dka, mož, ki je postal v zgodovini alpiniz-ma nesmrten, v Zermattu pa legendarni junak, je bil Edward Whymper.

Pet let je vodil plemenito tekmo s svo-jim rojakom Johnom Tyndallom in sla-vnim valturnančkim vodnikom Jeanom Antoinem Carrelom. Po šestih izjavlje-nih poskusih se je komaj 20 letni Whym-per v juliju 1865 znova odločil premagati Matterhorn. Najel je Carrela, ki mu je bil zdaj nevaren tekmeč, zdaj dober tovariš, da bi ga spremljal na nevarni poti. Bil je pa prenečen, ko je kmalu zagledal Car-rela v spremstvu neznanega tujca, o kate-rem je 11. julija v Giornu zvedel, da je sam organizator najnovejše italijanske ek-spedicije na Matterhorn Felice Giordano. Carrel se je bil Whymperju iznevil! Bil je Italijan in preveč je ljubil Matterhorn, da bi dovolil tujcu premagati ga. Biti prvi na Matterhornu, to je bil tudi njegov žiljenjski cilj. Whymper je bil ogorčen, brž je začel zbirati novo ekspedicijo, toda vsi dobri vodniki so bili v Giordanovi službi. Odločil se je za naskok od švicarske stran, toda nosačev ni mogel dobiti. V največji stiski je prišel mladi Anglež lord Francis Douglas z vodnikom iz Zermatta. Whym-per mu je povedal, v kakšni zadregi je. Douglas je rad sprejel njegov predlog in 12. julija sta se vrnila v Zermatt.

Italijani so kmalu zvedeli za nov Whym-perjev poskus. Mrzlično so se lotili priprav čeprav so bili prepričani, da Whymper ne bo nič opravil. 14. julija ob dveh popoldne so bili že 150 m pod vrhom, trdno prepričani, da jim uspeh ne uide. Kar so zaslišali na vrhu človeški glas. Carrel, ki je vi-del svoje ponosne sanje uničene, je bil ves iz sebe. V enem izmed plezalcev, ki so ra-dostno mahali z vrha Matterhorna v po-zdrav, je spoznal Whymperja. Z drugimi slavimi vodniki Maquianom je hotel sicer nadaljevati pot, toda drugi so bili potrti in so ga prisilili k povratku. Ironi-ja usode je hotela, da so smatrali Italijani Angleže za svoje. Valtournanche je kar odmeval od navdušenja, po vseh cerkvah so zvonili ljudje so se od radosti objemali.

Whymper in Douglas sta našla v Zermattu slavnega chamonixskega vodnika Michela Croza z rojakoma Hudsonom in Hadowom. Takoj so se sporazumeli. Vzeli so za vodnika Petra Taugwalderja in nje-govega sina ter brž naskočili Matterhorn od švicarske strani. Tako se je zgodilo, da so jih smatrali prebivalci krajev na eni strani v dolini 14. julija za duhove na vrhu Matterhorna, prebivalci Valtournanche na drugi strani so pa videli v Crozov pelerini svoj prapor. Whymper je dejal o tem najhujšem trenutku svojega življenja, da bi bil rad stisnil Carrelu desnico in da bi bil srečen, če bi ga bil imel ob svoji strani.

Zdaj pa prihajamo do grozne matter-horne tragedije. Zmagovalci Matterhor-na so se začeli spuščati nazaj, privezani na vrvi. Čez pičlo uro je neizkušnemu Hadowu spodrsnilo, z vsoto teže svojega telesa je padel na Croza pred seboj, ki je neopripravljen kričnil in padel ter potegnil za seboj še Hudsona in Douglasa. Taug-walderju in Whymperju je zadostoval Cro-zov krič, da sta se bliskoma krčevito oprijela skale. Bil je trenutek upanja, da se bo posrečilo padajoče tovariše zadržati, toda baš v tem kritičnem trenutku se je vrvi med Douglasom in Petrom Taug-walderjem pretrgala in že je videl prestrašeni Whymper, kako padajo njegovi nesrečni tovariši razprostrti rok v globo, kako ee odbijajo od skal in izginjajo v brezdanji globini nad matterhornskim ledenikom. Okamenela od groze, držeč se krčevito skale, vzel ur sploh nista mogla spregovoriti. Whymper pripoveduje da se jama je prikazal na obzorju križ.

Grozna tragedija je razburila ves svet, izzvala je živahno polemiko o alpinizmu, od vseh strani so napadali Whymperja in Taugwalderja, ki so ga obdožili, da je pre-zeval vrvi. Prišel je celo pred sodišče, pa je bil oproščen, ker se je Whymper z vsi vne-mo zavzel za to. Toda groznega sumni-čenja se do svoje smrti ni otrese. Težko ga je prenašal, bil je ves str. Whymper ni več plezal na Matterhorn, pač je pa rad prihajal v Zermatt pogledat ljubljeno goro

vsi iz doline. Iz pijetete do svojih pone-srečenih tovarišev se je odrekel novim naskokom. Umrl je v Chamonixu 16. sep-tembra 1911.

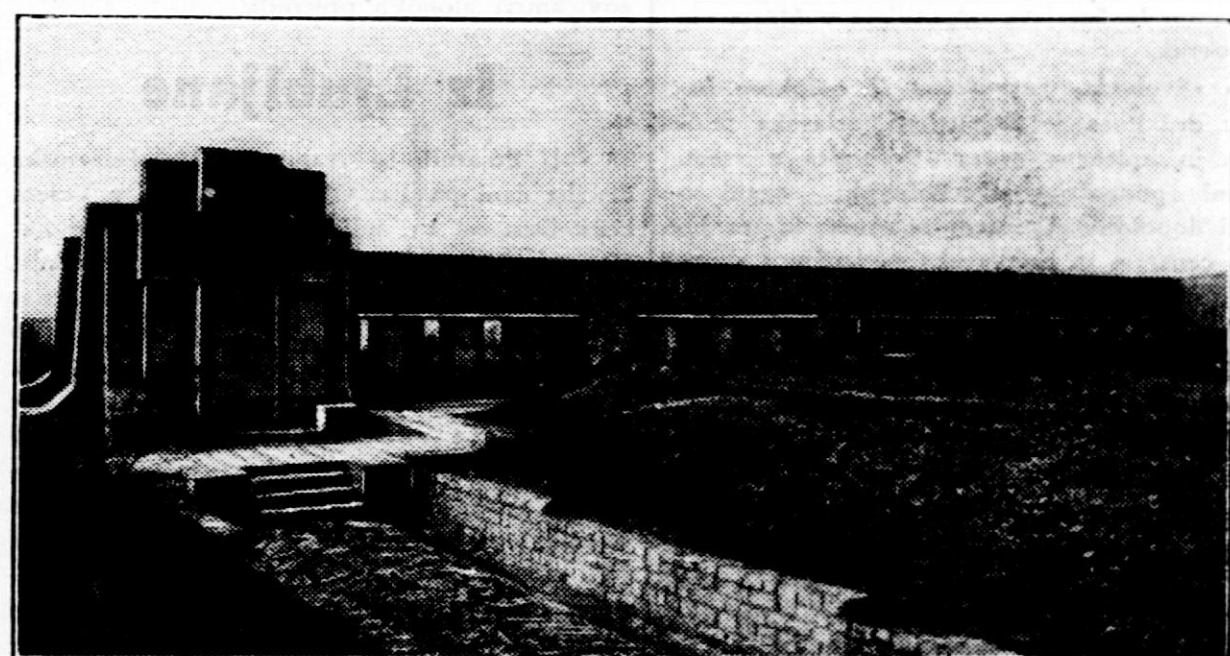
Stiri dni po prvi zmagi nad Matterhor-nom je dosegel njegov vrh od italijanske strani pogumni, žilavi Whymperjev tek-mec Carrel. Leta 1871 je stopila na vrh Matterhorna prva ženska miss Walker, le-ta 1876 so Angleži Coust, Cawood in Col-grave prvi dosegli vrh Matterhorna brez vodnika. Leta 1882 je premagal Vittorio Sella Matterhorn pozimi, leta 1900 je Gui-do Rey premagal zelo težko Furgasko pe-čino. S pomočjo pletene lestvice se je spu-stitil nazaj na kraj, od koder ni mogel na-prej, in zato se je vrnil na vrh. Leta 1902 so zasedli Italijani na Matterhornu križ, pred katerim je 24. septembra istega leta opravil službo božjo Carrelov pranečak abbe Carrel. Zdaj so preplezane že vse štiri stene v mnogih variantah. Za najte-žjo severno steno sta dobila brata Schmit olimpijsko kolajno. Normalna najlažja tu-ra, seveda samo za izkušene alpiniste je iz Zermatta mimo Solveyske koč, zahte-va 10 ur plezanja. Čas je seveda odvisen od plezalčevih sposobnosti in vremena. V nedeljo se je zbralo na vrhu 4505 m viso, koga Matterhorna več plezalcev, da pro-slave 70 letnico važnega dogodka v alpi-nizmu.

Whymperjev spomin plava še zdaj nad Zermattom. Slavni Anglež se je zapisal z zlatimi črkami v njegovo zgodovino, ki se ga spominja v zermattskem muzeju na prvem mestu. To je edinstven muzej svo-je vrste na svetu, najzelošnejši muzej. Tu zro na nas strašne relikvije žrtve Wal-liskih Alp, v prvi vrsti Matterhorna. Ob skale in ledenike odrgnjeni in okrvavljeni kosti obleke in čevljev, z rožnim vencem ovit Crozov klobut, Hudsonove molitve (Douglasovega trupla še sedaj niso našli), zlomljene palice, zvite pločevinaste ču-tare, raztrgani nahrbtniki, pretrgane vrvi, sami predmeti, ki so jih našli na ledeni-kih. Najbolj pretrese človeka med fotogra-fijami ponesrečenih plezalcev usodna vrvi, ki se je 14. julija 1865 pretrgala. Tu je tudi Whymperjeva etika in njegov cepin.

Najgloblja podzemna jama

Znani francoski raziskovalci podzemskih jam Casteret, ki je preiskal že nad 400 jam, votlin in podzemskih vod, namerava letos temeljito preiskati najglobljo franco-sko jama, Martellovo jama v Pirenejih, ki je globoka 482 m. Nekoč je že došel 225 m globoko vanjo in takrat odkril ve-likanski podzemski slap in našel podzem-sko reko, ki jo je bilo iskalo neko hidro-električno podjetje. Leta 1923 je Casteret našel v dotlej neznan jami pri Monte-spazu obilo lončenih kipov, predstavljajo-čih medvede in leva. Ti kipi so izmed naj-starejših, kar jih je dosegel izdela človeška roka. Starost človečjih ostankov niti ni 20.000 let. Vsi kipi kažejo neke čudne rane in rane, magična znamenja. Na jamskih tleh se še vidijo odtisi nog in prestop jamčevega človeka.

Kupujte domače blago!

Strelni jarek bajonetov (Glej članek na 2. strani.)

Makulturni papir

proda

uprava »Slovenskega Naroda«.

Ljubljana, Knafljeva ulica štev. 5

En dinar več —

Ena noč brez spanja manj

Narodna
tiskarna

LJUBLJANA

KNAFLJEVA

5

IZVEDBE VSA

TISKARSKA

DELA

TER SE

PRIPOROČA

ZA CENU NAROČBE

MALI OGLASI

V vseh malih oglaših velja beseda 50 para. davek Din 2.- Najmanjši znesek za mali oglas Din 8.- davek Din 2.- Mali oglaš se plačuje tako pri naročilu, lahko tudi v znam-kah — Za pismene odgovore glede malih oglasov je treba priložiti znamko — Popustov za male oglase ne priznamo

PRODAM

Najmanjši znesek 8 Din
Beseda 50 par. davek 3.- Din
ZADOVOLJIM VSAKOGAR
v ceni in kvaliteti. Lister suk-njiti Din 145.—, sportni Din 98.—, la pumparce Din 98.—, svilene srajce Din 45. itd. — Presker, Sv. Petra cesta 14. 4 L

RAZNO

Najmanjši znesek 8 Din
Beseda 50 par. davek 3.- Din

POVERLJENOSTVO.
pisarniško zastopstvo, oziroma vodstvo ali kaj sličnega iščem. sporedno poleg lastnega posla. Na razpolago lasten lokal v centru Ljubljane. Poštene po-nudbe pod »Menjalnica« 2216 na upravo.

ENTEL — AZUR — PLISE
izvrši ekspres
MATEK & MIKEŠ, Ljubljana
(poleg hotela Štrucker) 54/L

ATELJE
za fotografira (delo obremijem) ali sliho obrt v st ogem c n ru odjam bi za o a no. Pnu bne na Slov narod n d. »dai-pha« 221

GLASBA

Najmanjši znesek 8 Din
Beseda 50 par. davek 3.- Din
»M U Z I K A«,
LJUBLJANA, Miklošičeva c. 4
Prodaja klavirje, harmonije, vijoline, kitare, citre, strun in vse glasbiline potrebšnine — Popravlja in uglašuje vsa glas-bila — Nizke cene — Naj-manjše obročno odplačilo 46/T

MALI OGLASI

»SLOV NARODU«
MAJO
SIGUREN USPEH

OBOŽUJEM TE

Samo dve mah besedi, ki na toliko po-menita vsaki mladenki, ki hrepni po srečni možitvi. Moškega vedno privlači magne-tični vpliv mehke, svetle, bele kože in nežne polti. Danes lahko vsaka žena naglo podvoji svojo privlačnost z uporabo nove kreme Tokalon, bele barve (ni mastna).

Že v 3 dneh je presenetljiva izprememba. Razširjene znojnice, zajedanci ter od napo-rov povzročene gube izginejo, kožno tkivo pa postane nežno in belo. Poizkusite tudi Vi ta enostavni recept. Če si želite žarke ljubezni moškega.